

Adroddiad Aseiad Effaith Ieithyddol – ymgyngori ar newid dalgylch Ysgol Felinwnda

Asesiad effaith leithyddol

1. Gwybodaeth Gefndirol

1.1 Y Sefyllfa yng Ngwynedd

Yn ôl Cyfrifiad 2021 roedd **73,560 o bobl** (3 oed a hŷn) yn gallu siarad Cymraeg yng Ngwynedd sy'n cyfateb i **64.4%**. Yn 2011 roedd nifer y siaradwyr yng Ngwynedd yn **77,000** a'r ganran gyfatebol yn **65.4%**. Felly mae'r gyfran o bobl sy'n siarad Cymraeg yng Ngwynedd rhwng 2011 a 2021 wedi gostwng o 1%. Yn ôl Cyfrifiad 2021, mae 66% o bobl (3 oed a hŷn) yng Ngwynedd yn gallu siarad, darllen neu ysgrifennu yn y Gymraeg.

Yng Ngwynedd, ceir amrywiaeth sylweddol yn y ganran o siaradwyr Cymraeg mewn gwahanol wardiau ar draws y sir e.e. mae'r ganran yn wardiau Aberdyfi, Tywyn a chanol Bangor yn amrywio rhwng 26% a 44% o'r boblogaeth yn siarad Cymraeg, tra bod cymaint â 86% yn siarad Cymraeg yn wardiau Hendre a Llanrug.

Er hynny, mae 70.9% o boblogaeth plant 3-4 oed yng Ngwynedd yn gallu siarad Cymraeg, gyda'r ganran yma'n cynyddu i 88.6% ar gyfer y grŵp oedran 5-15 oed.

1.2 Cynllun Strategol Y Gymraeg mewn Addysg (CSGA)

Mae Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg yn ddogfen statudol yr Awdurdod Lleol ac yn cyd-fynd gyda blaenoriaethau Llywodraeth Cymru ar gyfer datblygu addysg cyfrwng Cymraeg (yn unol â thargedau *Cymraeg 2050*). Mae 7 deiliant y disgwylir i Awdurdodau Lleol eu gweithredu er mwyn gwireddu'r deilliannau, sef:

1. Mwy o blant meithrin/3 oed yn cael addysg cyfrwng Cymraeg.
2. Mwy o blant dosbarth derbyn/5 oed yn cael addysg cyfrwng Cymraeg.
3. Mwy o blant yn parhau i wella sgiliau wrth drosglwyddo o un cyfnod addysg i'r llall.
4. Mwy o ddysgwyr yn astudio Cymraeg fel pwnc a phynciau drwy gyfrwng y Gymraeg.
5. Cynyddu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol gyd-destunau.
6. Gwellu darpariaeth addysg Gymraeg i ddisgyblion ADY.
7. Cynyddu nifer staff sydd yn gallu addysgu yn Gymraeg.

1.3 Polisi Iaith

Cynradd

Yr un yw nod y Polisi Iaith ar draws holl ysgolion cynradd y Sir, sef datblygu gallu pob disgybl i fod yn hyfedr yn y ddwy iaith erbyn diwedd CA2. Y Gymraeg yw iaith swyddogol yr asesu yn yr ysgol ar ddiwedd Cyfnod Sylfaen. Yn CA2, parheir i ddatblygu gafael disgyblion ar y Gymraeg gan roi sylw i ddatblygu eu sgiliau yn y ddwy iaith.

Uwchradd

Yn yr uwchradd, disgwylir i bob disgybl sydd wedi cyrraedd y lefel angenrheidiol, sef lefel 3+ ar ddiwedd y CA2 ddilyn Cymraeg Iaith Gyntaf yn CA3 er mwyn sicrhau dilyniant a pharhad priodol. Y gobaith yw y gall y disgyblion hyn astudio'r Gymraeg a'r Saesneg fel pynciau hyd at ddiwedd blwyddyn 11. Mae'r ysgolion uwchradd yn adeiladu ar y sylfaen a osodwyd yn y cynradd trwy sicrhau bod pob disgybl yn parhau i ddatblygu sgiliau yn y Gymraeg a'r Saesneg.

1.4 Miliwn o siaradwyr erbyn 2050

Cymraeg 2050 yw strategaeth ddiweddaraf Llywodraeth Cymru ar gyfer y Gymraeg ac mae'n cwmpasu'r tri degawd nesaf. Nodir yn y ddogfen hon dargedau penodol ar gyfer cynyddu'r niferoedd sy'n siarad yr iaith ynghyd â'r defnydd Cymraeg.

Mae nodau Cymraeg 2050 yn cynnwys:

	Nod	Targed
1.	Cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg	1 Miliwn o siaradwyr erbyn 2050
2.	Cynyddu defnydd o'r Gymraeg	Defnyddwyr dyddiol o'r Gymraeg yn cynyddu o 10% i 20%

Pwysleisia'r ddogfen strategol *Cymraeg 2050*: Miliwn o siaradwyr bwysigrwydd cynyddu'r niferoedd sy'n siarad Cymraeg ond hefyd pwysleisir fod cynyddu'r defnydd dyddiol o'r Gymraeg yr un mor bwysig.

Mae symud i sefyllfa lle mae miliwn o siaradwyr yn un agwedd ar ein gweledigaeth ar gyfer ffyniant y Gymraeg. Ond mae iaith Gymraeg sy'n ffynnu yn iaith sy'n cael ei defnyddio. Rydym am i'r defnydd o'r Gymraeg fod yn rhan arferol o fywyd bob dydd, fel bod siaradwyr ar bob lefel yn teimlo'n hyderus i'w defnyddio mewn sefyllfaoedd ffurfiol ac anffurfiol..... Yn ôl Arolwg Defnydd Iaith 2013–15 (Llywodraeth Cymru a Chomisiynydd y Gymraeg 2015) mae cysylltiad clir rhwng rhuglder a pha mor aml y defnyddir y Gymraeg – mae 84% o siaradwyr Cymraeg rhugl yn siarad Cymraeg bob dydd.

Ffynhonnell:- Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr (2017)

1.5 Strategaeth Iaith Gwynedd 2023 - 2033

Mae Safonau'r Gymraeg a osodwyd ar Gyngor Gwynedd gan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn gosod disgwyliad ar y Cyngor i lunio strategaeth 5 mlynedd fydd yn dangos sut y bwriedir mynd ati i hybu'r Gymraeg ac i hwyluso defnyddio'r Gymraeg ar draws y sir. Strategaeth Iaith Gwynedd 2023-2033 yw strategaeth ddiweddaraf Cyngor Gwynedd ar gyfer y Gymraeg. Nodir yn y ddogfen hon dargedau penodol ar gyfer cynyddu'r niferoedd sy'n siarad yr iaith:

	Sut byddwn yn cynyddu nifer siaradwyr?	Sut byddwn yn mesur ar lefel leol, ac yn ystod cyfnod y strategaeth?
1.	Rhoi cyfleoedd i blant a phobl ifanc nad ydynt eto yn siaradwyr Cymraeg (e.e. newydd-ddyfodiaid, plant sydd ddim yn derbyn addysg prif ffrwd), i ddysgu a dod yn siaradwyr Cymraeg hyderus.	Nifer y plant sydd yn cael addysg cyfrwng Cymraeg. Nifer plant sydd yn cael cefnogaeth drwy gyfundrefn drochi'r Adran Addysg.
2.	Rhoi cyfleoedd i oedolion ddod yn siaradwyr newydd drwy gynlluniau cefnogi dysgwyr y Cyngor a darpariaeth gymunedol partneriaid.	Nifer gweithwyr y Cyngor sydd yn derbyn gwersi dysgu Cymraeg. Darpariaeth cyrsiau dysgu Cymraeg cymunedol.

Ceir yn y Strategaeth hefyd ymrwymiad i gynyddu defnydd o'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- *Iaith y blynyddoedd cynnar*
- *Iaith Dysgu*
- *Iaith Gwaith a Gwasanaeth*
- *Iaith y Gymuned*

2. Proffil iaith dalgylch Felinwnda, Bontnewydd a Llandwrog

2.1 Yn ôl Cyfrifiad 2021 roedd **73,560 o bobl** (3 oed a hŷn) yn gallu siarad Cymraeg yng Ngwynedd sy'n cyfateb i **64.4%**, sy'n sylweddol uwch na'r ffigwr trwy Gymru gyfan o 17.8%. Yng Ngwynedd, ward Hendre sydd a'r gyfran uchaf o siaradwyr Cymraeg (86%), gyda ward canol Bangor gyda'r gyfran isaf (25.6%).

2.2 Wardiau

2.2.1 Wardiau Llanwnda, Y Groeslon a Bontnewydd

Mae dalgylch Ysgol Felinwnda o fewn ward Llanwnda gyda dalgylch Ysgol Llandwrog o fewn ward Y Groeslon ac Ysgol Bontnewydd o fewn ward Bontnewydd (Swyddfa Ystadegau Gwladol). Gwelir proffil ieithyddol wardiau'r ysgolion hyn yn y tabl isod:

	Llanwnda	Y Groeslon	Bontnewydd	Gwynedd	Cymru
Poblogaeth 3+ mlwydd oed	1,370 (100%)	1,621 (100%)	1,233 (100%)	114,308 (100%)	3,018,172 (100%)
Hunaniaeth Gymreig yn unig	1,082 (76.1%)	1,200 (72.2%)	917 (73.5%)	69,560 (59.3%)	1,715,975 (55.2%)
Dim hunaniaeth Gymreig	19.9%	23.7%	19%	36.3%	36.7%
Gallu siarad Cymraeg	1,145 (83.5%)	1,247 (77%)	1,015 (82.5%)	73,560 (64.4%)	538,296 (17.8%)
Gallu siarad, darllen ac ysgrifennu Cymraeg	1,013 (73.9%)	1,128 (69.6%)	894 (72.5%)	63,256 (55.3%)	429,313 (14.2%)
Gallu siarad a darllen Cymraeg ond ddim yn gallu ysgrifennu Cymraeg	44 (3.2%)	43 (2.7%)	42 (3.4%)	3,170 (2.8%)	33,971 (1.1%)
Gallu siarad Cymraeg ond ddim yn gallu darllen nac ysgrifennu Cymraeg	70 (5.1%)	58 (3.6%)	68 (5.5%)	6,142 (5.4%)	68,391 (2.3%)
Gallu deall Cymraeg ar lafar yn unig	62 (4.5%)	98 (6.0%)	57 (4.6%)	8,166 (7.1%)	156,762 (5.2%)
Cyfuniad arall o sgiliau Cymraeg	18 (1.3%)	18 (1.1%)	13 (1.1%)	993 (0.9%)	6,621 (0.2%)
Dim sgiliau Cymraeg	142 (10.4%)	237 (14.6%)	129 (10.5%)	29,977 (26.2%)	2,259,017 (74.8%)

Ffynhonnell:- Cyfrifiad 2021, Swyddfa Ystadegau Gwladol

2.3 Cefndir ieithyddol yr ysgolion

Mae'r wybodaeth a geir yn y tabl isod yn amlinellu cefndir ieithyddol dysgwyr Ysgol Llandwrog ac Ysgol Bontnewydd.

Ysgol	Siarad Cymraeg yn rhugl gartref	Siarad Cymraeg gartref ond nid yn rhugl	Ddim yn siarad Cymraeg gartref ond yn rhugl	Ddim yn siarad Cymraeg gartref a nid yn rhugl	Ddim yn siarad Cymraeg o gwbl
Llandwrog	84%	2%	0%	7%	7%
Bontnewydd	85%	8%	3%	2%	2%

Ffynhonnell: Data gan Benaethiaid CYBLD Ionawr 2024

2.4 Y Gymraeg yn yr Ysgolion

Yn unol â'r drefn o gatgoreiddio ysgolion yn ôl y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg, mae Ysgol Llandwrog ac Ysgol Bontnewydd yn ysgolion Cyfrwng Cymraeg Categori 3. Golyga hynny mai Cymraeg yw'r brif iaith ar gyfer cyfathrebu mewnol yn y ddwy ysgol. Mae gan yr ysgolion ethos Cymraeg cadarn, gan gefnogi a galluogi'r dysgwyr i ddefnyddio'r Gymraeg ymhob cyd-destun cymdeithasol yn yr ysgol a'r tu allan iddi.

Mae'r drefn gatgoreiddio yn ategu Polisi Iaith Addysg y sir sef datblygu gallu pob disgybl i fod yn hyfedr yn y ddwy iaith erbyn diwedd CA2. Yn Ysgol Llandwrog ac Ysgol Bontnewydd y Gymraeg yw iaith swyddogol yr asesu yn yr ysgol ar ddiwedd y Cyfnod Sylfaen. Yn CA2, parheir i ddatblygu gafael disgyblion ar y Gymraeg gan roi sylw i ddatblygu eu sgiliau yn y Gymraeg a'r Saesneg.

Mae Ysgol Llandwrog ac Ysgol Bontnewydd, yn gweithredu amcanion Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg 2022-2032 Gwynedd. Mae hyn yn cynnwys:

- Bod holl ddisgyblion y sir yn meddu ar sgiliau ieithyddol priodol yn y Gymraeg a'r Saesneg, a bod y disgwyliad hwnnw yn gyson ar draws pob un o'r ysgolion.
- Bod darpariaeth addas i alluogi pob disgybl i ddatblygu'n hyfedr ddwyieithog. Yn y cyd-destun hwn, disgwylir i ysgolion barhau i feithrin sgiliau'r disgyblion hynny sy'n Gymry Cymraeg, a chyflwyno'r Gymraeg i'r rhai hynny sy'n ddysgwyr.
- Bod holl sefydliadau addysg y sir yn adlewyrchu ac atgyfnerthu'r Polisi Iaith yn eu gweinyddiad, eu bywyd cymdeithasol a'u trefn fugeiliol, yn ogystal ag yn eu darpariaeth gwricwlaidd.

2.5 Gweithgareddau ar ôl ysgol

Cynhelir gweithgareddau ar ôl ysgol yn adeiladau Ysgol Llandwrog ac Ysgol Bontnewydd. Dyma grynodeb o'r hyn sydd yn cael eu cynnig ar ôl ysgol ar gyfer y plant o fewn y 2 dalgylch:

	Llandwrog		Bontnewydd	
	Adeilad yr ysgol	Neuadd Bentref	Adeilad yr ysgol	Neuadd Bentref
Grwpiau Chwarae (Gwyliau'r ysgol)				✓
Aelwyd yr Urdd	✓		✓	
Bore/ Noson Goffi	✓		✓	
Cylch/ Ysgol Feithrin				✓
Clwb/ Clwb ar ôl ysgol / Gweithgaredd Chwaraeon	✓			✓

Gwelir yn y tabl uchod fod Ysgol Llandwrog ac Ysgol Bontnewydd yn cynnig gweithgareddau'r Urdd ar ôl ysgol. Bydd dysgwyr yr ardal yn gallu parhau i fanteisio ar y gweithgareddau hyn i ddefnyddio'r Gymraeg yn anffurfiol.

2.6 Tystiolaeth Ychwanegol

Ysgol Llandwrog

Mae adroddiad Estyn yn 2019 yn dweud:

"Cymraeg yw prif gyfrwng gwaith a bywyd yr Ysgol. Mae tua 90% o'r disgyblion yn siarad Cymraeg gartref."

[Adroddiad arolygiad Estyn Ysgol Llandwrog 2019](#)

Ysgol Bontnewydd

Mae adroddiad Estyn 2017 yn dweud:

"Cymraeg yw iaith bob dydd yr ysgol a phrif gyfrwng y dysgu a'r addysgu. Fe addysgir Saesneg yn ffurfiol yng nghyfnod allweddol 2. Daw oddeutu 75% o'r disgyblion o gartrefi ble siaredir Cymraeg, ac ychydig iawn o ddisgyblion sydd o gefndir ethnig lleiafrifol."

[Adroddiad arolygiad Estyn Ysgol Bontnewydd 2017](#)

3. Asesiad o'r effaith ar yr iaith Gymraeg

Opsion 1 - Trosglwyddo dalgyloch Felinwnda yn ei gyfanrwydd i ddalgyloch Ysgol Llandwrog.

Meini Prawf Effaith	Disgrifiad	Statws o'r effaith a'r gwaith	Oes unrhyw fesurau wedi'u hadnabod i liniaru unrhyw effaith negyddol neu i greu mwy o gyfleoedd positif	Effaith derfynol (yn dilyn dulliau lliniaru)
Iaith yr ysgol (ffurfiol)	<p>Gan fod Ysgol Llandwrog yn ysgol cyfrwng Cymraeg Categori 3 deuir i'r casgliad na fyddai'r opsiwn yma'n cael effaith ar iaith addysg y plant, gan mai yr un yw'r disgwyliad ar gyfer pob un o ysgolion cynradd y sir (namyn un).</p> <p>Gan y byddai'r dysgwyr yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau o faint mwy a gyda mwy o blant o'r un grŵp oedran, gallasai'r opsiwn yma gryfhau'r cyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg gyda'u cyfoedion mewn sefyllfaoedd ffurfiol yn yr ysgol.</p>	Positif	Amherthnasol	Amherthnasol
Iaith yr ysgol (anffurfiol)	<p>Gan fod Ysgol Llandwrog yn ysgol cyfrwng Cymraeg Categori 3 deuir i'r casgliad na fyddai'r opsiwn yma'n cael effaith ar iaith addysg y plant, gan mai yr un yw'r disgwyliad ar gyfer pob un o ysgolion cynradd y sir (namyn un).</p> <p>Mae 86% o ddysgwyr Ysgol Llandwrog yn siarad Cymraeg gartref Golyga hynny fod seiliau da i ddefnydd anffurfiol o'r Gymraeg gan y dysgwyr yn yr ysgol. Gan y byddai'r dysgwyr yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau o faint mwy a gyda mwy o blant o'r un grŵp oedran, rhagwelir y byddai mwy o gyfleoedd i'r dysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg yn anffurfiol gyda'u cyfoedion tu mewn a thu allan i'r dosbarth, ac y byddai lefel bywiogrwydd y Gymraeg a'r defnydd anffurfiol o'r iaith yn cael ei atgyfnerthu ymhellach. O ganlyniad, gallasai'r opsiwn gryfhau'r cyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg yn anffurfiol gyda'u cyfoedion yn yr ysgol.</p>	Positif	Amherthnasol	Amherthnasol

Mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg	Mae Ysgol Llandwrog yn ysgol cyfrwng Cymraeg Categori 3. Ni ragwelir felly y byddai'r opsiwn yma'n effeithio ar y maen prawf hwn.	Niwtral	Amherthnasol	Amherthnasol
Darpariaeth anstatudol	Byddai gan ddisgyblion fynediad at gyflenwad uwch yn nhermau staffio, a byddent yn rhan o grŵp mwy o gyfoedion o'r un oedran yn ogystal ag ystod ehangach o adnoddau.	Positif	Amherthnasol	Amherthnasol
Gweithgareddau cyn / ar ôl ysgol	Mae Ysgol Llandwrog eisoes yn cynnig gweithgareddau'r Urdd ar ôl ysgol. O weithredu'r opsiwn hwn, gallai rhagor o ddysgwyr fanteisio ar y gweithgareddau hyn fel cyfle i ddefnyddio'r Gymraeg ar ôl ysgol.	Positif	Amherthnasol	Amherthnasol
Defnyddio'r Gymraeg yn y gymuned	Yn ôl cyfrifiad 2021, roedd 81.1% o boblogaeth ward Llanwnda yn siaradwyr Cymraeg a 77% o boblogaeth ward Groeslon (Ysgol Llandwrog wedi ei leoli yn y ward) yn siaradwyr Cymraeg. Mae hyn yn gosod sylfaen dda ar gyfer bywiogrwydd y Gymraeg a chyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn y cymunedau hyn.	Niwtral	Amherthnasol	Amherthnasol

Opsiwn 2 - Trosglwyddo dalgylch Felinwnda gyfan i dalgylch Ysgol Bontnewydd.

Meini Prawf Effaith	Disgrifiad	Statws o'r effaith a'r gwaith	Oes unrhyw fesurau wedi'u hadnabod i liniaru unrhyw effaith negyddol neu i greu mwy o gyfleoedd positif	Effaith derfynol (yn dilyn dulliau lliniaru)
<p>Iaith yr ysgol (ffurfiol)</p>	<p>Gan fod Ysgol Bontnewydd yn ysgol cyfrwng Cymraeg Categori 3, deuir i'r casgliad na fyddai'r opsiwn yma'n cael effaith ar iaith addysg y plant, gan mai yr un yw'r disgwyliad ar gyfer pob un o ysgolion cynradd y sir (namyn un).</p> <p>Gan y byddai'r dysgwyr yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau o faint mwy a gyda nifer sylweddol uwch o blant o'r un grŵp oedran, gallasai'r opsiwn yma gryfhau'r cyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg gyda'u cyfoedion mewn sefyllfaoedd ffurfiol yn yr ysgol.</p>	<p>Positif</p>	<p>Amherthnasol</p>	<p>Amherthnasol</p>
<p>Iaith yr ysgol (anffurfiol)</p>	<p>Gan fod Ysgol Bontnewydd yn ysgol cyfrwng Cymraeg Categori 3, deuir i'r casgliad na fyddai'r opsiwn yma'n cael effaith ar iaith addysg y plant, gan mai yr un yw'r disgwyliad ar gyfer pob un o ysgolion cynradd y sir (namyn un).</p> <p>Mae 95.5% o ddysgwyr Ysgol Bontnewydd yn siarad Cymraeg gartref. Golyga hynny fod seiliau cadarn i ddefnydd anffurfiol o'r Gymraeg gan y dysgwyr yn yr ysgol.</p> <p>Gan y byddai'r dysgwyr yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau o faint mwy a gyda nifer sylweddol mwy o blant o'r un grŵp oedran, rhagwelir y byddai mwy o gyfleoedd i'r dysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg yn anffurfiol gyda'u cyfoedion tu mewn a thu allan i'r dosbarth, ac y byddai lefel bywiogrwydd y Gymraeg a'r defnydd anffurfiol o'r iaith</p>	<p>Positif</p>	<p>Amherthnasol</p>	<p>Amherthnasol</p>

	yn cael ei atgyfnerthu ymhellach. O ganlyniad, gallasai'r opsiwn gryfhau'r cyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg yn anffurfiol gyda'u cyfoedion yn yr ysgol.			
Mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg	Mae Ysgol Bontnewydd yn ysgol cyfrwng Cymraeg Categori 3. Ni ragwelir felly y byddai'r opsiwn yn effeithio ar y maen prawf hwn.	Niwtral	Amherthnasol	Amherthnasol
Darpariaeth anstatudol	Byddai gan ddisgyblion fynediad at gyflenwad uwch yn nhermau staffio, a byddent yn rhan o grŵp mwy o gyfoedion o'r un oedran yn ogystal ag ystod ehangach o adnoddau.	Positif	Amherthnasol	Amherthnasol
Gweithgareddau cyn / ar ôl ysgol	Mae Ysgol Bontnewydd yn cynnig gweithgareddau'r Urdd ar ôl ysgol. O weithredu'r opsiwn hwn, gallai rhagor o ddysgwyr fanteisio ar y gweithgareddau hyn fel cyfle i ddefnyddio Gymraeg ar ôl ysgol.	Positif	Amherthnasol	Amherthnasol
Defnyddio'r Gymraeg yn y gymuned	Yn ôl cyfrifiad 2021, roedd 81.1% o boblogaeth ward Llanwnda yn siaradwyr Cymraeg ac 82.6% o boblogaeth ward Bontnewydd yn siaradwyr Cymraeg. Mae hyn yn gosod sylfaen gref ar gyfer bywiogrwydd y Gymraeg a chyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn y cymunedau hyn.	Niwtral	Amherthnasol	Amherthnasol

Opsiwn 3 - Rhannu dalgylch Felinwnda yn ôl y tai sydd yn ddaearyddol agosaf i Ysgol Llandwrog a Ysgol Bontnewydd.

Meini Prawf Effaith	Disgrifiad	Statws o'r effaith a'r gwaith	Oes unrhyw fesurau wedi'u hadnabod i liniaru unrhyw effaith negyddol neu i greu mwy o gyfleoedd positif	Effaith derfynol (yn dilyn dulliau lliniaru)
<p>Iaith yr ysgol (ffurfiol)</p>	<p>Gan fod Ysgol Llandwrog ac Ysgol Bontnewydd yn ysgolion cyfrwng Cymraeg Categori 3, deuir i'r casgliad na fyddai'r opsiwn yma'n cael effaith ar iaith addysg y plant, gan mai yr un yw'r disgwyliad ar gyfer pob un o ysgolion cynradd y sir (namyn un).</p> <p>Gan y byddai'r disgyblion yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau o faint mwy a gyda mwy o blant o'r un grŵp oedran, gallasai'r opsiwn yma gryfhau'r cyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg gyda'u cyfoedion mewn sefyllfaoedd ffurfiol yn yr ysgol.</p>	<p>Positif</p>	<p>Amherthnasol</p>	<p>Amherthnasol</p>
<p>Iaith yr ysgol (anffurfiol)</p>	<p>Gan fod Ysgol Llandwrog ac Ysgol Bontnewydd yn ysgolion cyfrwng Cymraeg Categori 3, deuir i'r casgliad na fyddai'r opsiwn yma'n cael effaith ar iaith addysg y plant, gan mai yr un yw'r disgwyliad ar gyfer pob un o ysgolion cynradd y sir (namyn un).</p> <p>Mae canran uchel o ddysgwyr yn siarad Cymraeg gartref yn Ysgol Bontnewydd (95.5%) ac Ysgol Llandwrog (86%). Golyga hynny fod seiliau cadarn i ddefnydd anffurfiol o'r Gymraeg gan y dysgwyr yn yr ysgol. Gan y byddai'r dysgwyr yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau o faint mwy a gyda mwy o blant o'r un grŵp oedran, rhagwelir y byddai mwy o gyfleoedd i'r dysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg yn anffurfiol gyda'u cyfoedion tu mewn a thu allan i'r dosbarth, ac y byddai</p>	<p>Positif</p>	<p>Amherthnasol</p>	<p>Amherthnasol</p>

	lefel bywiogrwydd y Gymraeg a'r defnydd anffurfiol o'r iaith yn cael ei atgyfnerthu ymhellach. O ganlyniad, gallasai'r opsiwn gryfhau'r cyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg yn anffurfiol gyda'u cyfoedion yn y 2 ysgol.			
Mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg	Mae Ysgol Llandwrog ac Ysgol Bontnewydd yn ysgolion cyfrwng Cymraeg Categori 3. Ni ragwelir felly y byddai'r opsiwn yn effeithio ar y maen prawf hwn.	Niwtral	Amherthnasol	Amherthnasol
Darpariaeth anstatudol	Byddai gan ddisgyblion fynediad at gyflenwad uwch yn nhermau staffio, a byddent yn rhan o grŵp mwy o gyfoedion o'r un oedran yn ogystal a ystod ehangach o adnoddau.	Positif	Amherthnasol	Amherthnasol
Gweithgareddau cyn / ar ôl ysgol	Mae Ysgol Llandwrog ac Bontnewydd yn cynnig gweithgareddau'r Urdd ar ôl ysgol. O weithredu'r opsiwn hwn, gallai rhagor o ddysgwyr fanteisio ar y gweithgareddau hyn fel cyfle i ddefnyddio Gymraeg ar ôl ysgol.	Positif	Amherthnasol	Amherthnasol
Defnyddio'r Gymraeg yn y gymuned	Yn ôl cyfrifiad 2021, roedd 81.1% o boblogaeth ward Llanwnda yn siaradwyr Cymraeg, 77% o boblogaeth ward Y Groeslon (Llandwrog wedi ei leoli yn y ward) yn siaradwyr Cymraeg a 82.5% o boblogaeth ward Bontnewydd yn siaradwyr Cymraeg. Mae hyn yn gosod sylfaen gref ar gyfer bywiogrwydd y Gymraeg a chyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn y cymunedau hyn.	Niwtral	Amherthnasol	Amherthnasol

4. Casgliad

Ein disgwyliadau yw bod holl ddysgwyr y Sir yn meddu ar ddwyieithrwydd cytbwys, oed perthnasol er mwyn iddynt fod yn aelodau cyflawn o'r gymdeithas ddwyieithog y maent yn rhan ohoni. Bydd angen i'r cynigion ar gyfer newid dalgylch Ysgol Felinwnda gymryd ystyriaeth lawn o'r holl effeithiau ieithyddol. Bydd atgyfnerthu defnydd o'r Gymraeg fel iaith ffurfiol ac anffurfiol yn yr ysgol yn ystyriaeth allweddol.

Wedi ystyried y wybodaeth yn yr asesiad hwn, daethpwyd i'r casgliad na fyddai'r un o'r 3 opsiwn sydd o dan ystyriaeth yn cael effaith negyddol ar yr iaith Gymraeg gan fod Ysgol Llandwrog ac Ysgol Bontnewydd yn ysgolion cyfrwng Cymraeg Categori 3. At hyn, mae canran uchel o ddysgwyr Ysgol Llandwrog (86%) ac Ysgol Bontnewydd (95.5%) yn siarad Cymraeg gartref. O ganlyniad, o weithredu unrhyw un o'r 3 opsiwn, bydd yn gyfrwng i atgyfnerthu'r Gymraeg ymhellach.